

Fokusní skupiny v archeologii: jak jsme navrhovali repozitář a metadata

Filip Hájek 

Michal Lorenz 

Peter Tkáč 

Illyria Brejchová 

Jan Adler 



Spolufinancováno
Evropskou unií



ArchaeoVault: kontext repozitáře

- Budujeme repozitář pro archeologická výzkumná data (mimo terénní dokumentaci)
- Terénní data v ČR: AMČR (Archeologický Ústav AV ČR Praha/Brno)
- Mimo tato data existuje i velké spektrum výzkumných dat, která nespádají do AMČR
- Cílem pokrýt tato data vztahující se k území ČR i k datům českých vědců ze zahraničních projektů



Jaká data repozitář pokrývá

- 5 hlavních skupin
 - Laboratorní data
 - Geoprostorová data
 - 3D data
 - Antropologická data
 - Komplexní databáze
- Široké spektrum → různé formáty, workflow a požadavky na metadata



Nábor účastníků a sestavení skupin

- Cíl: získat požadavky přímo od odborníků
- Aby repozitář odrážel praxi a nebyl „technicky skvělý, ale nepoužitelný“
- Nábor ve 2 fázích:
 - přímé oslovení doménových odborníků
 - oslovení institucí v ČR (nominace účastníků)
- Přihlášeno ~35 lidí → dotazník na časové možnosti
- Realizace: 2× laboratorní, 2× geodata, ostatní po 1
- Velikost: 4–7 osob (1 skupina 3 kvůli absencím)
- Předem: souhlas/GDPR + vzorek vlastních dat

Scénář setkání (90–120 min)

- 6 bloků scénáře (klíčových otázek):
 1. typy dat, granularita, organizace
 2. nominální technika: co je nejdůležitější
 3. vznik a proměny dat
 4. používání dat a „smysluplnost“
 5. sdílení a institucionální rámce
 6. co nesmí chybět v databázi
- Role: moderátor + já (pozorování, poznámky)

Úryvek ze scénáře

4. Klíčová otázka – epistemické funkce, reprezentace znalostí, uživatelské potřeby

- Jak data používáte?

Podotázky:

- K čemu vám jednotlivé typy dat slouží? V jakých částech výzkumu je používáte? (*analýza, interpretace, modelování, publikace, komunikace atd.*;))
- Kdy pro vás data začínají dávat smysl? Co vám pomáhá porozumět jejich významu? (*epistemologická transformace – informace*)
- Jak se data proměňují ve znalosti – co z nich vyvozujete? (*epistemologická transformace – znalosti*)
- Jaké operace s daty provádíte (vyhledávání, filtrování, porovnání)? (*uživatelské praktiky*)
- Co by mělo být u dat vždy zajištěno, aby pro vás byla použitelná? - čitelnost, kontext, přesnost, metadata, stabilita (*uživatelské požadavky*)

Čas: 15 min

Analýza: kódování

- Videozáznam → AI přepis → Condens
- V Condens: čištění přepisu → kódování → logování
- Každou FG kódují min. 2 kodéři nezávisle
- Otevřené/emergentní kódy
- Ke každému segmentu i „status“ kód PRAXE / NORM / PŘÍKL / NEJAS / ROZPOR
- Průběžně vzniká kniha kódů (co kód znamená + hranice)
- Po dokončení: týmová konsolidace významů

Příklad knihy kódů

Kód	Název	Co sem patří	Co sem nepatří
SET	<u>Dataset</u>	Co tvoří jeden datový celek; hranice balíku dat; co patří „k sobě“	Vnitřní vrstvy (→ VRSTVY), úložiště
STRUKTURA	Struktura	Tabulky, databáze, hierarchie složek, schémata	Význam polí (→ SLOUPCE)
FORMÁT	Formát	Typy souborů a dat (CSV, SHP, <u>GeoTIFF</u> , OBJ, PLY, Access...)	Struktura databáze (→ STRUKTURA)
KONTEXT	Kontext	Archeologický kontext: lokalita, objekt, vrstva, datace	Autorství a projekt (→ PŮVOD)
PŮVOD	Provenienc e	Kdo, kdy, kde, v jakém projektu data vznikla	Metody a přístroje (→ METODA, PŘÍSTROJ)

Analýza: Nominální technika a logbook

- Teď začínáme: nominální technika (NGT)
- tabulka položek a četností pro každou FG
- výpočet shody a rozptylu → profil konformity vs plurality
- Současně: logbook
- vytáhnout segmenty podle kategorií
- sepsat a spočítat verze odpovědí, jejich zastánce, četnost témat
- rozpad PRAXE vs NORM
- Propojení NGT × logbook: odlišení stabilní praxe / normativního ideálu / skryté diverzity

Příklad knihy logů

Téma	Verze odpovědí	Celkem odpovídajících osob	Celkem odpovědí
SET	1	1	1
STRUKTURA	1	3	4
	1		
	11		
FORMÁT	1	4	4
	1		
	1		
	1		
KONTEXT	11111	5	5

metadata a zadání pro vývoj

- Průběžné výpisky: kdo chce jaká metadata a funkce repozitáře
- Převod do metadatových formulářů
- Důvod: navazují programátoři → potřebují jasné položky/struktury včas
- Sleduji i míru shody (kdo navrhl + kolik lidí souhlasilo)

Dynamika skupin a metodická reflexe

- V některých FG se projevili dominantní vs. tišší účastníci
- Různá frekvence odpovědí
- Riziko: v analýze může chybět část perspektiv
- Příště: strukturované obcházení účastníků

Reflexe a přínos

- Dynamika FG: dominantní vs tišší účastníci → riziko chybějících hlasů
- Příště: více strukturované zapojení všech do odpovědí
- Přínos: vhled do praxe napříč oborem + podněty i po skončení
- Další kroky: prezentace na konferenci + článek

Děkujeme za pozornost

E: filip.hajek@phil.muni.cz W: www.archaeo-vault.cz



Spolufinancováno
Evropskou unií



MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY



CC BY